

A MENTÁLIS EGÉSZSÉG MINT EGYETEMES EMBERI JOG

A gyermekek és fiatalok mentális egészségének védelme
gyermekjogi kontextusból

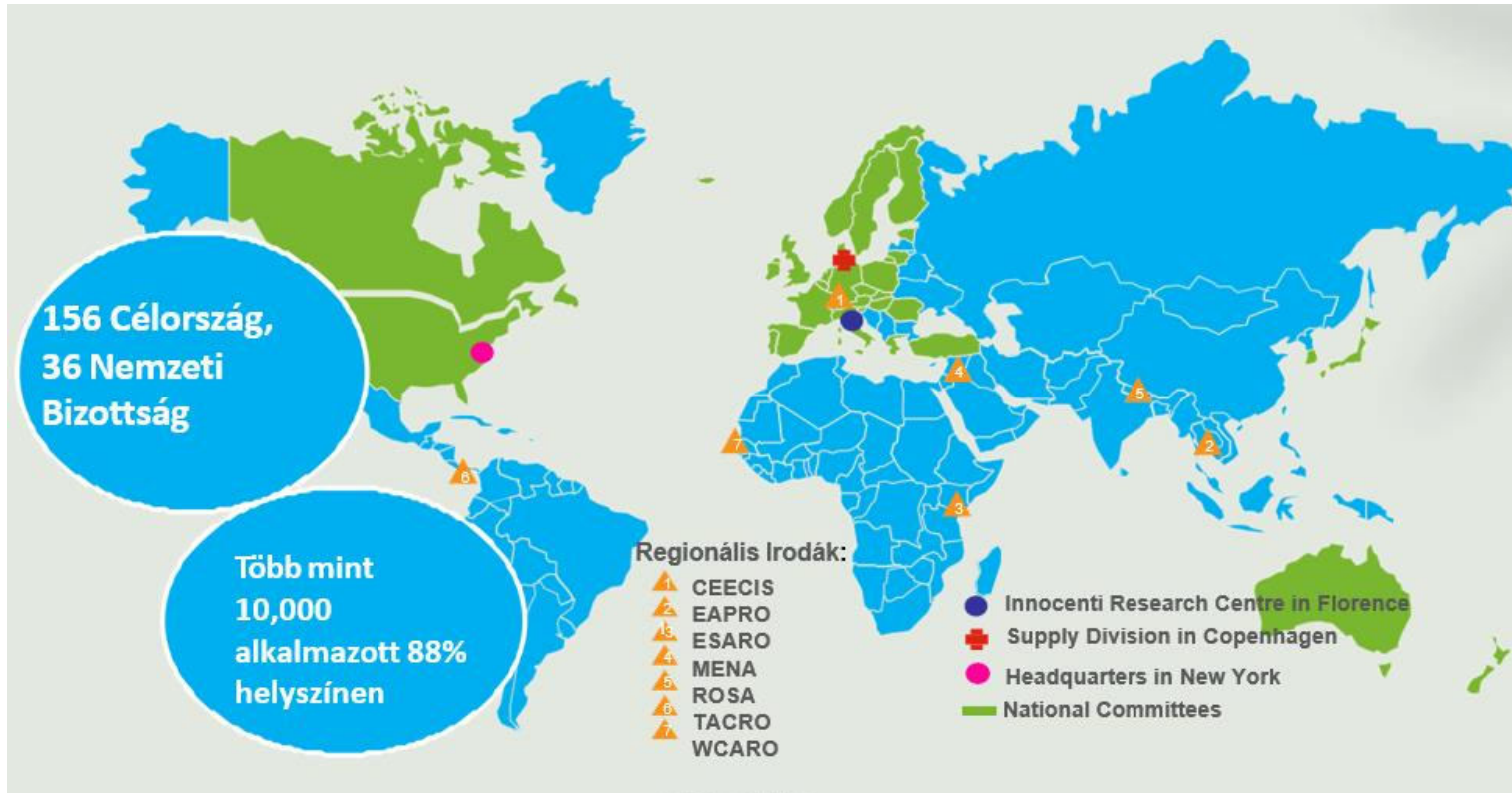
minden gyerekért

AZ UNICEF MŰKÖDÉSE I.

- Az UNICEF a veszélyben lévő gyerekekért
- Több mint **190 országban** dolgozik a gyermekek jogaiért, testi-lelki jóllétéért, és **hosszú távú humanitárius és fejlesztési programokat** nyújt a fejlődő országokban élő gyermekeknek.
- Minden gyerek megkaphassa a túléléséhez és fejlődéséhez szükséges **élelmiszert, tiszta ivóvizet, oltást, oktatást és védelmet.**
- Célja, hogy minden gyermeknek olyan gyermekkorra legyen, ahol kibontakozhatja képességeit és a benne rejlő tehetséget.
- Az UNICEF fontos **érdekvédelmi munkát is végez.** A kormányokkal, helyi civil szervezetekkel **együttműködve** küzd a társadalmi kirekesztés ellen és a káros hagyományok átalakulásáért,
- Hosszú távú programok, amelyek segítik a gyerekeket a túlélésben és fejlődésben.

AZ UNICEF MŰKÖDÉSE I.

Programiroda

- 156 országban humanitárius fejlesztési munkát lát el /country office/.
- Helyzetelemzésen alapuló 5 éves terv alapján dolgozik, együttműködve a regionális irodákkal.

Nemzeti Bizottság

- 36 országban az adománygyűjtés és a szervezet képviselője a legfőbb feladata, illetve érdekérvényesítő munkát végez

AZ UNICEF MŰKÖDÉSE II. - 2022-2025. STRATÉGIA

5 fókuszterület, összhangban a Globális Advocacy Prioritásokkal:

1. **A gyermekek egészsége**
  - a) Megfelelő egészségügyi ellátás
  - b) Immunizáció
  - c) HIV/AIDS kezelése
  - d) Fejlődés biztosítása a kora gyermekkorban és fiatalkorban
  - e) **Mentális egészség**
  - f) Megfelelő táplálás gyermeknek és anyának
  - g) Alultápláltság korai megelőzése

2. **A gyermekek oktatása**
  - a) Lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása
  - b) Tanulás, részvétel, fejlődés az oktatásban

AZ UNICEF MŰKÖDÉSE II. - 2022-2025. STRATÉGIA

3. A gyermekek védelme

- a) Védelem az erőszak minden formájától
- b) Gondoskodás, **mentális egészség, pszichoszociális jólét népszerűsítése**
- c) Rossz gyakorlatok megelőzése

4. A gyermekek környezete

- a) Vízhez és higiénias termékekhez való hozzáférés lehetősége
- b) Víz, fertőtlenítés és higiénia a közösségekben
- c) Klímaváltozás

5. Gyermekszegénység

- a) Gyermekszegénység csökkentése
- b) Szociális biztonsághoz való hozzáférés

GYERMEKJOGI EGYEZMÉNY

- A gyermekek jogairól szóló egyezmény egy nemzetközi egyezmény, amit 1989. november 20-án fogadott el az ENSZ Közgyűlése.
- Az egyezmény 54 cikkben foglalja össze azoknak a jogoknak a minimumát, amelyeket minden államnak biztosítania kell a gyermekek számára, így a gyermekek életben maradását, fejlődését, védelmét és a társadalomban való részvételét biztosító jogokat.
- Az aláíró országoknak – így Magyarországnak is – az ENSZ Gyermejjogi Bizottsága előtt rendszeresen (5 évente) be kell számolnia az egyezményben foglaltak betartásáról.

GYERMEKJOGI EGYEZMÉNY

Alapelve a “3P modell”:

- Protection: A **védelem** nemcsak a szülők dolga, hanem mindenki másé is, aki a gyerekekkel kapcsolatba kerül, így a családnak, a kisközösségnek, az intézményeknek és szakembereknek, de a törvényeket alkotóknak is figyelnie és védenie kell a gyerekeket.
- Provision: A gyerekek **ellátása**, táplálása, tanítása, testi-lelki védelme minden társadalom kiemelt feladata. A gondozás és ellátás azt is jelenti, hogy a gyerekek is hozzáférhetnek különféle erőforrásokhoz, de olyanokat is megkaphatnak általa, mint a szeretet, az önbecsülés, a tudás, és a bennük rejlő képességek kibontakoztatása.
- Participation: A **részvétel** aktív cselekvésen (pl.: A gyermekek részt vegyenek az őket érintő döntések meghozatalában) túl azt is jelenti, hogy a gyerekek megnyilvánulhatnak, egyénenként és csoportban is, elmondhatják véleményüket, kifejezhetik érzéseiket.

MENTÁLIS EGÉSZSÉGHEZ KAPCSOLÓDÓ JOGOK

VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS
SZABADSÁGA

MEGFELELŐ
TÁJÉKOZTATÁSHOZ
VALÓ JOG

EGÉSZSÉGHEZ,
EGÉSZSÉGÜGYI
ELLÁTÁSHOZ VALÓ JOG

MEGFELELŐ
ÉLETSZÍNVONALHOZ
VALÓ JOG

OKTATÁSHOZ VALÓ JOG

24. CIKK: A GYERMEK JOGA AZ EGÉSZSÉGHEZ ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOKHOZ

Alapvető egészség és jólét

Egészség és egészségügyi ellátás

Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen. Erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy egyetlen gyermek se legyen megfosztva az ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybe vételére irányuló jogától.

Az előző ciklusban megfogalmazott javaslataira (CRC/C/HUN/CO/3-5, 47. bekezdés), a Bizottság javasolja a Részes Államnak:

Biztosítsa, hogy az egészségügyi létesítmények és szakemberek a Részes Állam egész területén, beleértve a vidéki területeket is, elérhetőek legyenek.

24. CIKK: A GYERMEK JOGA AZ EGÉSZSÉGHEZ ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOKHOZ

Serdülőkorúak egészsége

A Bizottság súlyos aggodalmának ad hangot az alábbiakkal kapcsolatban:

A serdülőknek szülői engedélyre van szükségük, hogy hozzáférhessenek a reprodukatív és szexuális egészségügyi szolgáltatásokhoz és a **pszichológiai gondozáshoz**;

Nagyon elterjedtek a serdülők körében a **mentális egészségügyi problémák, nevezetesen a szorongás és a depresszió, és nem áll rendelkezésükre elégséges hozzáférés a támogató szolgáltatásokhoz**;

24. CIKK: A GYERMEK JOGA AZ EGÉSZSÉGHEZ ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOKHOZ

33. Az Egyezmény kontextusában a serdülők egészségéről és fejlődéséről szóló 4 (2003) számú és a serdülőkor alatt a gyermek jogainak végrehajtásáról szóló 20 (2016) számú általános kommentárjára hivatkozva, valamint figyelembe véve a Fenntartható Fejlődési Célok 3.4-es célkitűzését, a **Bizottság sürgeti a Részes Államot, hogy:**

- (a) Biztosítsa a serdülők számára a **bizalmas és gyermekérzékeny orvosi tanácsadáshoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést;**
- (b) Szüntesse meg a szülői engedély szükségességét, és tegye lehetővé a serdülők számára a reprodukatív és szexuális egészségügyi szolgáltatásokhoz, valamint **pszichológiai ellátáshoz történő önálló hozzáférést;**
- (e) Fektessen be a gyermekek és serdülők körében a rossz mentális egészség mögöttes okainak felszámolásába, és hívja fel a figyelmüket a **pszichológiai támogató szolgáltatásokhoz való hozzáférésre;**
- (f) Növelje az online mentális egészségügyi szolgáltatások és a webalapú tanácsadás elérhetőségét, miközben gyermekbarátabbá, és a gyermekek számára – beleértve a 14 év alatti gyermekeket is – tegye hozzáférhetőbbé a személyes mentális egészségügyi szolgáltatásokat a Részes Állam teljes területén.

unicef

UNICEF KUTATÁSI EREDMÉNYEI

ON MY MIND – A GYERMEKEK MENTÁLIS EGÉSZSÉGÉNEK JAVÍTÁSA, VÉDELME ÉS GONDOZÁSA

- A világon 7 serdülőből 1 mentális betegségben szenved.
- Az öngyilkosság globálisan a negyedik vezető halálozási ok a 15-19 évesek körében, Kelet- és Nyugat-Európában, Közép-Ázsiában és Észak-Amerikában pedig a második.
- A diagnosztizált mentális zavarok mintegy 40%-a szorongáshoz és depresszióhoz köthető globálisan, Európában az arány 55%-os.
- A 0-19 éves korosztály mentális egészségi állapotából eredő éves humántőke-veszteség közel 390 milliárd USD.
- 4-ből 1 gyermek olyan szülővel él, akinek valamilyen mentális zavara van.
- Az OECD egészségügyi adatbázisa szerint 2022-ben az európai fiatalok 52%-a számolt be kielégítetlen mentálhigiénés ellátási szükségletéről.

UNICEF MAGYARORSZÁG KUTATÁSI EREDMÉNYEI: JÁRVÁNYHELYZET HATÁSA A GYERMEKEKRE

- Országos kutatás két részben, 1000 fő bevonásával – Publicus Intézet
- Milyen hatással volt a járvány és az ezzel kapcsolatos lezárások a gyerekek mentális egészségére?
- A kutatás első felében 3-18 éves gyerekeket nevelő szülőket kérdeztünk, reprezentatív mintán - kérdőív
- A kutatás második részében pedagógusok, pszichológusok, pszichiáterek vettek részt – kvalitatív vizsgálat – mélyinterjúk

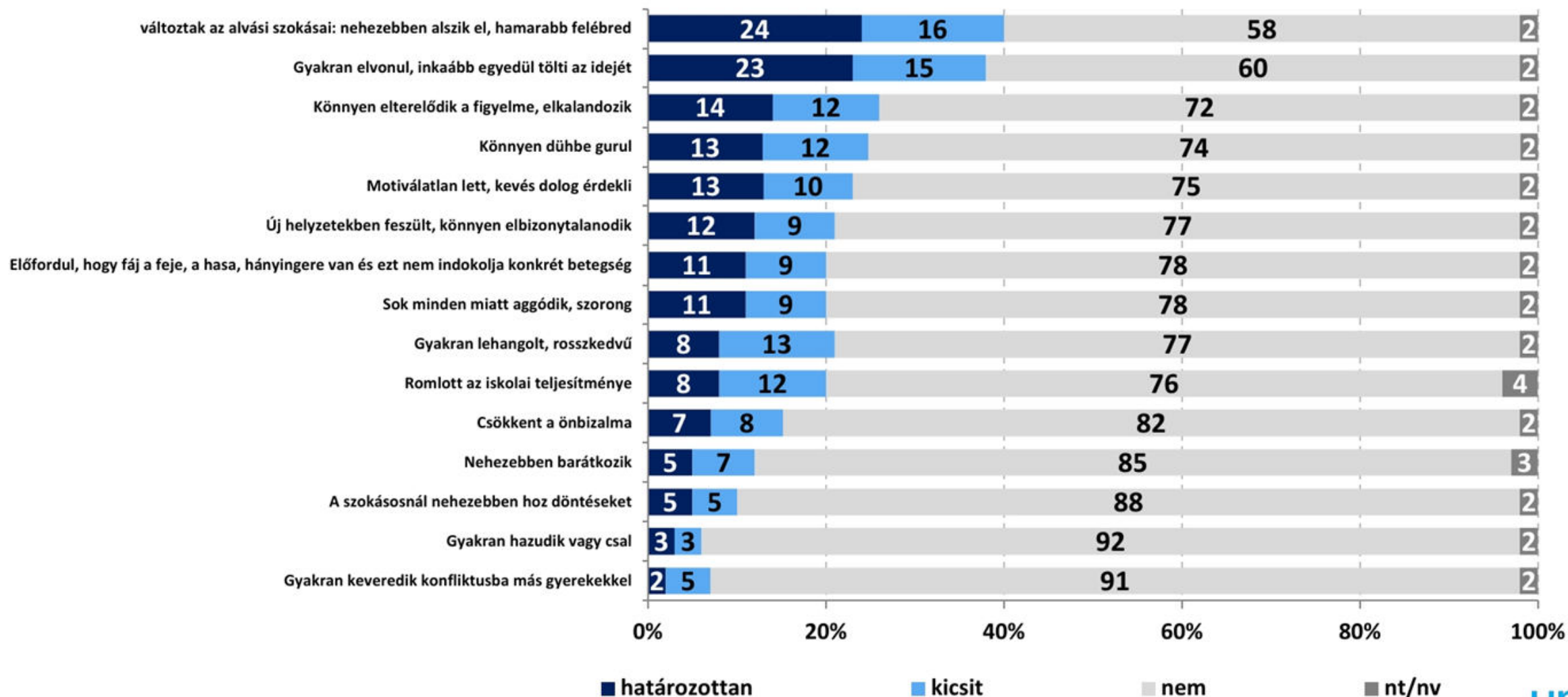
UNICEF MAGYARORSZÁG KUTATÁSI EREDMÉNYEI

JÁRVÁNYHELYZET HATÁSA A GYERMEKEKRE (SZÜLŐK)

- A magyar szülők fele (54%) szerint jelentősen romlott gyermekének lelki egészsége a járvány alatt
- Jellemző tünetek: nyugtalanság, figyelem problémák, szorongásos tünetek, motivátlanság, apátia
- Leginkább a 11-18 éves korosztály sínylette meg a pandémia legnehezebb, otthon töltött hónapjait: alvászavarokról, befele fordulásról és motivátlanságról számoltak be a legtöbben
- 55% → alvászavar
- 26% → figyelemzavar
- 25% → indulati kontroll problémák
- 23% → motivátlanság
- Kisebbség körében a szeparációs szorongás tüneteit, a túlzott mozgékonyt és az engedetlenséget figyelték meg leginkább.

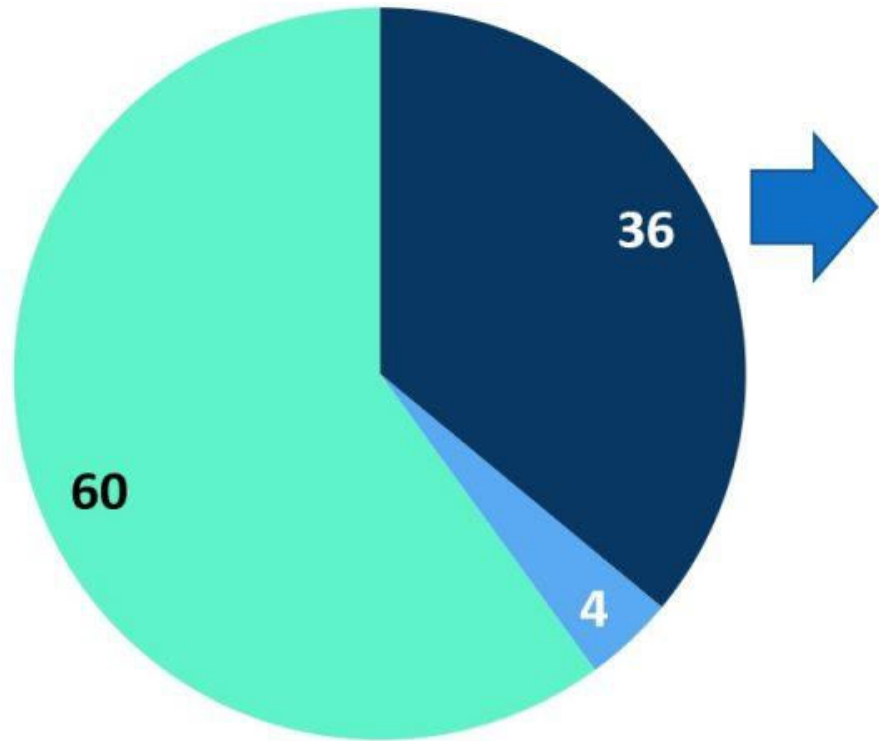

Tapasztalata a járvány hatására a kövezők valamelyikét 11-18 éves gyermekén? (11-18 éves gyermeket nevelők, %)

Kapott bármiféle segítséget/támogatást abban, hogy a gyereke jobban legyen? (3-7 éves gyermeket nevelők, akik legalább két tünetet tapasztaltak a gyermeküknél (N=50), %)

- igen
- nem, pedig próbált segítséget kérni
- nem, de nem is próbált segítséget kérni

Milyen segítséget kapott?

"külső szakember"
"logopédus"
"nagy szülők"
"nevelési tanácsadó"
"nevelő pedagógus"
„óvodák által"
„óvónők küldtek feladatokat"
"pszichológus"

A JÁRVÁNY HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ TÁRSADALMI RÉTEGEKBEN

- Minél **alacsonyabb jövedelemből** él a család, annál jobban ki volt téve a mentális kockázatoknak. Szintén kockázati tényező a **sérült családi háttér, illetve az egyszülőség.**
- Aránytalanul rosszabb a helyzet a **szakiskolákban, szakközépiskolákban, mint a gimnáziumokban**
- Hátrányos helyzetű családokban jóval magasabb – 35%-os – arányban számoltak be a szülők arról, hogy a kamasz gyermekük szorongásos tüneteket mutat – míg ez az arány a közepes vagy magasabb jövedelmű családok esetén 15%.

KUTATÁSI EREDMÉNYEK II.

JÁRVÁNYHELYZET HATÁSA A GYERMEKEKRE (PEDAGÓGUSOK, PSZICHOLÓGUSOK)

- 30 interjú, széleskörű rétegződés (intézmény helye, fenntartási státusza, tanított korosztály, gazdasági státusz)
- A szociális elszigeteltség miatt leginkább a szorongásos, depresszív és pániktünetek erősödtek fel.
- Kényszeres tünetek, játékfüggőség, valamint az evészavar több formája is szintén felerősödött.
- A napirend felborulása, játékfüggőség alvási nehézségeket okozott, a diákoknál előfordult, hogy óra közben vagy ahelyett is játszottak, így a tanulásban lemaradtak. Kisebb gyermekeknél gyakoribbak voltak a kényszeres tünetek (pl. túlzott kézmosás), megjelent a halálfélelem
- Mind az állami és a magánszektor teljesen túlterhelődött, sokszor csak a súlyos esetek kaptak szakmai segítséget.

KUTATÁSI EREDMÉNYEK II.

HOGYAN VISELTÉK A BEZÁRTSÁGOT ÉS AZ ONLINE OKTATÁST A SZAKEMBEREK?

- Mind a pszichológus, mind pedig a pedagógus szakmát erősen megterhelte a járványhelyzet
- A szakembereket nagy mértékben megviselte a bezártság, a stressz és a plusz munka.
- A tv. szerint 500 gyerek jut egy iskolapszichológusra, a kutatás eredménye szerint ez akár 2000 gyermek/szakember is lehet Magyarország bizonyos régióiban.
- Egyes esetekben a tanárok a kiégés jeleit mutatják, emiatt pedig megnőhet a pályaelhagyók száma, amely tovább fokozhatja a már így is súlyos pedagógushiányt.
- Tízből kilenc pedagógus számolt be arról, hogy nem kapott a gyerekek mentális egészségére irányuló korszerű képzést, az idő és pénzhiány is akadályozza ezirányú fejlődésüket.

-LÉLEKEMELŐ-

program

A gyerekek és fiatalok
mentális egészségéért

AZ UNICEF MAGYARORSZÁG VÁLASZA A KIHÍVÁSOKRA

LELKI EGÉSZSÉGÓRA (LEÓ)

- Fókuszában: a gyermekek pszichés jólléthez való joga, a lelki egészség megőrzésének fontossága, a nehézségek korai felismerése és egyes stresszlevezető technikák elsajátítása
- 90 perces interaktív foglalkozás
- UNICEF Magyarország által kiképzett iskolapszichológusok, pedagógusok és iskolai szociális segítők tartják
- 12-18 éves gyermekek számára
- Eddig 2357 gyermek elérése 94 foglalkozás alkalmával

INGYENES SZUPERVÍZIÓ

- Ingyenes mentálhigiénés beszélgetés
- Pedagógusok, gyermekvédelmi alapellátásban dolgozók, gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók
- Egyéni, csoportos, team
- 60-90 perc
- 1-5 alkalom
- Online
- 427 gyermekkel foglalkozó szakember
- 572 egyéni, csoportos szupervízió

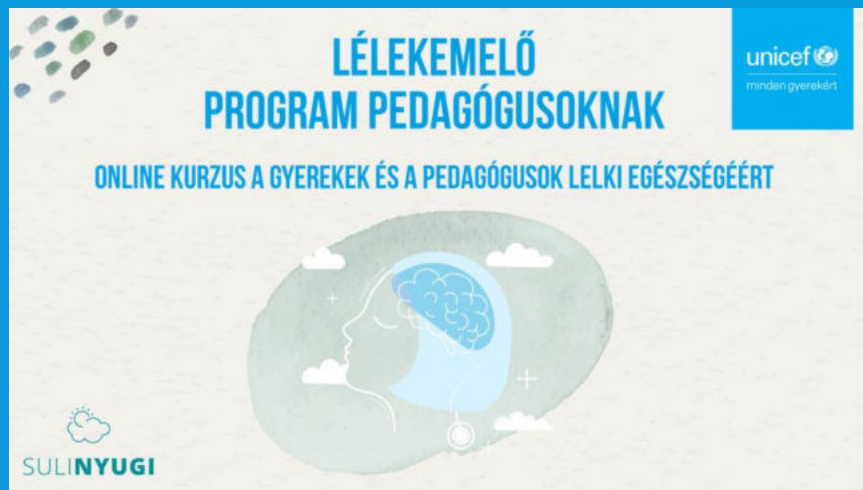

E-LEARNING KURZUS PEDAGÓGUSOKNAK ÉS SZÜLŐKNEK

- 5 részből álló ingyenes, online kurzus
- Segít a szülőknek és pedagógusoknak felismerni és megelőzni a gyermekek mentális problémáit
- Segít megőrizni és megelőzni a saját lelki egészségüket
- Fejezetekhez a témához tartozó videók, kvízek, kérdőívek, ajánlók is találhatóak

- 1. fejezet:** Mi a lelki egészség?
- 2. fejezet:** „Rendben vagyok?” - Hogyan ismerjük fel a lelki egészségromlás jeleit magunkon?
- 3. fejezet:** „Normális ez a gyerek?” - Kapaszkodók a gyerekek mentális állapotának megítéléséhez
- 4. fejezet:** Hogyan segítsen a gyerekek mentális egészségét? Mit tehetek prevencióként?
- 5. fejezet:** Továbbküldési kisokos

- 1. fejezet:** Mi a lelki egészség?
- 2. fejezet:** „Rendben vagyok én, mint szülő?” – Hogyan vegyük észre a romló mentális egészség jeleit magunkon és miként tegyünk ellene?
- 3. fejezet:** „Rendben van a gyermekem?” – Hogyan vegyük észre a romló mentális egészség jeleit a gyermekünkön és miként segítsünk?
- 4. fejezet:** „Hogyan neveljem?” – Mik a főbb sarokkövek a mentálisan kiegyensúlyozott gyermekek nevelésében?
- 5. fejezet:** Tabutémák a gyereknevelésben – Szex, drogok, "kütyüzés" és videójáték -avagy amiről nem illik beszélni, de szülőként fejtörést okoz

SZÜLŐTÁMOGATÓ CSOPORT (LEZÁRULT PROGRAM)

- A Vadaskert Alapítvánnyal és a Kapcsolódó Nevelés Egyesülettel együttműködésben dolgoztuk ki
- 6 alkalmas csoportos tréning
- Célja:
  - az általános szülői kompetencia fejlesztése
  - a szülők támogatása (kiemelten az alacsony szocio-ökonómiai státuszú szülők)
  - a szülők problémamegoldó készségeinek javítása
  - a pozitív megerősítésre és elfogadásra épülő viselkedésterápiás eszköztár alapjainak megismertetése
  - a pszichoedukáció
- 10 csoport: 5 fővárosi és 5 vidéki (Érd, Felsőörs, Solymár, Szeged, Veszprém)
- Közel 100 család elérése

AZ UNICEF MAGYARORSZÁG AJÁNLÁSAI A DÖNTÉSHOZÓK FELÉ

Szupervízió, mint jógyakorlat

1. A szupervízió fogalmának, módszerének népszerűsítése
2. Államilag támogatott, rendszeres és ingyenes szupervízió bevezetése
3. Szupervízió, mint kötelező továbbképzési lehetőség
4. Kötelező szupervízió munkavállalóknak

Szülőtámogató csoport, mint jógyakorlat

1. A szülőtámogató csoport, mint jógyakorlat módszerének népszerűsítése
2. Államilag támogatott szülőtámogató foglalkozás bevezetése
3. Alacsony társadalmi-gazdasági státuszban lévő családok támogatása szülőtámogató csoporttal
4. Pszichológiai szolgáltatások rendszerének javítása
5. A kormány szenzitív és konstruktív kommunikációja a lelki egészség témával kapcsolatban
6. Mentális Egészségügyi Program kidolgozás

MAGYARORSZÁG MENTÁLIS EGÉSZSÉG AKCIÓTERVE (2021)

Elsődleges cél: prevenció

- Kiemelten fontos a lakosság mentális egészséggel kapcsolatos ismereteinek növelése, szülői készségek tanítása, valamint a családközpontú szemlélet előtérbe helyezése.
- A pedagógusképzés, valamint a házi-gyermekorvos, családorvos, iskolaorvos képzések képzési anyagba mentális egészséget veszélyeztető kockázati tényezőkkel kapcsolatos tanácsadó-egészségfejlesztő, valamint gyermek- és ifjúságpszichiátriai ismeretek beépítése szükséges.
- A közoktatásban a 13-15 éves korosztály körében célszerű lenne bevezetni és alkalmazni a hazánkban adaptált, validált, 5 alkalmas mentális egészségfejlesztő *Youth Awareness Mental Health Program (YAM)* programot, mely iskolai környezetben megvalósuló, univerzális, serdülők mentális egészségét fejlesztő program.

MAGYARORSZÁG MENTÁLIS EGÉSZSÉG AKCIÓTERVE (2021)

A Nemzeti Mentális Egészségügyi Program az alábbi intézkedési terveket javasolja:

- Iskolai mentálhigiénés programoknak folyamatos, korcsoportokra kiépített működésének elősegítése
- Kortárs-segítők rendszerének kialakítása, iskolákban megjelenő kortárs-segítő hálózat kiépítése
- Lelki egészség támogatását járási szinten koordináló EFI-LEK hálózat országos létrehozása
- Háziiorvosi alapellátásban mentális egészségügyi képzés
- A háziiorvosi praxisokhoz kapcsolódó alacsonyküszöbű, preventív jellegű pszichológiai ellátás, és a pszichoterápia hozzáférhetőségének javítása
- Gyermek- és ifjúságpszichiátriai, addiktológiai és mentálhigiénés hálózat kiépítése

AZ UNICEF MAGYARORSZÁG MENTÁLIS EGÉSZSÉG AKCIÓTERVE (2021)

Kiinduló pont:

Fizikai- és mentális egészséghez való jog alapvető emberi jog

Javaslat:

- Készüljön átfogó felmérés a Magyarországon igénybe vehető pszichológiai- és mentálhigiénés szolgáltatásokról, valamint az iskolapszichológusi hálózat jelenlegi állapotáról.
- Közérdekű kampány, mely tudatosítja a mentális egészség fontosságát, illetve a mentális segítségnyújtás lehetőségeit. Ezzel együtt kell járjon a tünetek ellátását biztosító, megfelelő szakember kapacitás biztosítása.
- Módszertani képzés biztosítása a mentálhigiénés problémák felismerése, kezelése, az érintettek esetleges továbbirányítása érdekében.
- Iskolapszichológusok számának növelése.

unicef

MAGYARORSZÁG

**5 WAYS UNICEF
SUPPORTS
CHILDREN'S
MENTAL HEALTH**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

